

Finanse gospodarstw rolnych po obniżce stawki VAT na niektóre środki do produkcji rolnej

Daniel Roszak
d.roszak@podr.pl

Rządowa Tarcza Antyinflacyjna 2.0 to pakiet rozwiązań, które obniżą lub czasowo zniosą (do 31 lipca 2022 roku) podatek VAT m.in. na paliwo, energię elektryczną, nawozy i środki ochrony roślin. Zgodnie z szacunkami Rządu, podanymi na stronie <https://www.gov.pl/web/premier/tarcza-antyinflacyjna-20--zdecydowane-dzialania-rzadu-przeciw-skutkom-inflacji>, Tarcza Antyinflacyjna 1.0 pozwoliła obniżyć szczyt inflacji o około 1 do 1,5 punktu procentowego. Zgodnie z założeniami, jej druga odsłona przyniesie podobny rezultat, a suma oszczędności Polaków z tego powodu ma wynieść blisko 15 mld złotych.

W komunikacie na stronie MRiRW <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/okresowe-zmiany-w-podatku-vat-w-rolnictwie> podano, iż:

Uchwalona przez Sejm 13 stycznia 2022 roku i skierowana do prac Senatu RP ustawa o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług (druk sejmowy poselskiego projektu ww. ustawy nr 1905, 1914, druk senacki nr 618) przewiduje czasową obniżkę stawek podatku VAT w okresie od 1 lutego 2022 roku do 31 lipca 2022 roku:

- na żywność objętą obecnie stawką podatku VAT 5% – do stawki 0%;
- na paliwa silnikowe, tj. olej napędowy, biokomponenty stanowiące samoistne paliwa, benzynę silnikową, gaz skroplony LPG – ze stawki 23% do stawki 8%;
- na nawozy, środki ochrony roślin, ziemię ogrodniczą i inne środki

- wspomagające produkcję rolniczą (takie jak: środki poprawiające właściwości gleby, stymulatory wzrostu oraz niektóre podłoża do upraw) – ze stawki 8% do stawki 0%;
- na gaz ziemny – do stawki 0%;
- na energię elektryczną i energię cieplną – do stawki 5%.

Poinformowano także, że nie ulega zmianie 7% stawka zwrotu ryczałtu podatku VAT dla rolników ryczałtowych.

Stawka 0% na żywność obejmuje towary wymienione w poz. 1-18 załącznika nr 10 do ustawy, inne niż klasyfikowane w grupowaniu usługi związane z wyżywieniem (PKWiU 56).

Jak podano w komunikacie ministerstwa, oznacza to, że przy sprzedaży przez producentów rolnych rozliczających się z VAT na zasadach ogólnych w okresie od dnia 1 lutego do dnia 31 lipca br. będzie obowiązywała 0% stawka VAT od sprzedawanych produktów rolnych wymienionych w poz. 1- 18 zał. 10 do ustawy VAT, w szczególności: warzyw (CN 07), owoców i orzechów jadalnych (CN 08), zbóż (CN10), nasion i owoców oleistych; ziaren, nasion i owoców różnych; roślin przemysłowych lub leczniczych; słomy i pasz – wyłącznie przeznaczonych do spożycia

przez ludzi (CN ex 12), produktów mleczarskich; jaj ptasich; miodu naturalnego; jadalnych produktów pochodzenia zwierzęcego, gdzie indziej niewymienionych ani niewłączonych (CN 04) oraz ryb i skorupiaków, mięczaków i pozostałych bezkręgowców wodnych – z wyłączeniem homarów i ośmiornic oraz innych towarów objętych CN 0306 – CN 0308 (CN ex 03).

Przy sprzedaży niewymienionych w poz. 1 – 18 zał. nr 10 do ustawy VAT produktów rolnych stawka w wysokości 0% nie będzie miała zastosowania – w takim przypadku właściwa będzie stawka podatku 8% - dla towarów wymienionych w załączniku nr 3 do ustawy o VAT lub w rozporządzeniu wykonawczym dotyczącym stawek obniżonych.

Z tego wynika, że stawka VAT na sprzedaż zwierząt pozostaje na poziomie 8%.

Spróbujemy zatem przeanalizować wpływ obniżki VAT na podane środki do produkcji rolnej na finanse gospodarstw rolnych. Sprawa jest niezwykle istotna, ponieważ zgodnie z danymi FADN (system rachunkowości gospodarstw rolnych) koszty nawozów stanowią, w zależności od typu i wielkości gospodarstwa od 50 do nawet 70%, natomiast środków

ochrony roślin od około 8 do około 30% kosztów bezpośrednich, które z kolei w całkowitej strukturze kosztów (obejmujących także amortyzację) stanowią ok. 50%. Średni koszt nawozów na 1 ha użytków rolnych, wg danych FADN, w woj. pomor-

skim, w latach 2011-2020 mieścił się w granicach od ok. 500 do 1000 zł/ha. W przypadku środków ochrony roślin koszt na 1 ha UR zawierał się w przedziale od 105 do 513 zł/ha.

W tabelach poniżej przedstawiono koszty w zł na zakup nawo-

zów (tabela 1) i środków ochrony roślin (tabela 2) w ostatnich 10 latach w gospodarstwach prowadzących nieprzerwanie rachunkowość rolną FADN w woj. pomorskim, w latach 2011-2020, pogrupowanych według powierzchni użytków rolnych.

Tabela 1. Koszty nawozów w zł

Wyszczególnienie	Średnio małe (10<ha<=20)	Średnio duże (20<ha<=30)	Duże (30<ha<=50)	Bardzo duże (ha>50)
2011	6 466,31	10 850,94	20 777,38	75 885,09
2012	8 223,96	10 582,75	25 587,33	92 454,05
2013	8 828,39	10 833,80	27 106,79	97 913,08
2014	8 907,88	15 250,21	27 245,55	101 455,32
2015	8 547,79	11 835,75	29 648,76	106 517,95
2016	9 087,79	10 594,22	25 299,90	90 378,71
2017	7 971,73	12 306,38	26 084,17	107 645,17
2018	9 055,92	11 927,29	27 626,46	96 536,22
2019	10 460,71	12 964,83	28 706,23	83 747,62
2020	10 135,05	12 026,27	29 283,40	93 474,82

Tabela 2. Koszty środków ochrony roślin w zł

Wyszczególnienie	Średnio małe (10<ha<=20)	Średnio duże (20<ha<=30)	Duże (30<ha<=50)	Bardzo duże (ha>50)
2011	1 722,78	3 042,94	9 389,04	35 836,26
2012	1 985,39	2 795,10	9 952,10	38 507,32
2013	2 158,79	3 113,20	10 196,21	40 853,46
2014	2 257,56	3 340,58	11 209,00	40 106,03
2015	2 013,79	2 498,46	9 169,29	44 178,95
2016	1 928,25	2 342,22	8 902,00	40 881,42
2017	2 049,31	1 693,14	11 273,09	44 974,69
2018	2 090,00	1 576,19	10 938,92	44 168,72
2019	2 317,33	3 078,70	10 064,95	48 026,11
2020	2 811,50	3 213,92	15 336,80	50 799,11

Są to oczywiście dane sprzed gwałtownej podwyżki cen, szczególnie nawozów, z którą mamy do czynienia od kilku miesięcy.

Przedstawione w tabeli 1. średnie ceny wybranych nawozów (według publikacji *Raport z rynku – dodatek do Pomorskich Wieści Rolniczych*) wskazują na gwałtowny wzrost cen w koń-

cówce roku 2021 w stosunku do cen w latach 2019-2020 (tabela 3).

Jak zatem obniżka VAT na środki do produkcji rolnej może wpłynąć na finanse gospodarstw rolnych?

Analiza przeprowadzona została dla trzech typów gospodarstw prowadzących rachunkowość FADN w 2020 r. Pod uwagę wzięto uśrednione dane

dla gospodarstwa trzodziarskiego (tabela 4), mlecznego (tabela 5) i z produkcją polową (tabela 6). Obliczenia przeprowadzono w każdym z przypadków w dwóch wariantach – dla gospodarstwa funkcjonującego w systemie zryczałtowanym i pełnego podatnika podatku VAT.

Tabela 3.

Ceny wybranych nawozów zł/tona	Grudzień 2019	Grudzień 2020	Grudzień 2021	Wzrost cen grudzień 2021 do grudnia 2020
Saletra amonowa 34%	1170	1140	2850	250,00%
Superfosfat wzbogacony 40%	1600	1586,7	2390	150,63%
Sól potasowa 60%	1466,7	1591,25	2765	173,76%

Tabela 4.

Wpływ obniżki podatku VAT na środki produkcji - gospodarstwo wyspecjalizowane w produkcji trzody chlewnej – około 900 tuczników, marginalna sprzedaż produktów roślinnych

Stawki VAT na nawozy	Saldo wpływów i wydatków z prowadzonej działalności rolniczej z uwzględnieniem rozliczeń z US w przypadku VAT w zł	
	Rolnik ryczałtowy	Podatnik VAT
Stawka VAT 8%	94 750,17	89 895,97
Stawka VAT 0%	97 803,94	88 766,32
Efekt zastosowania zerowej stawki VAT na nawozy w zł	3 053,77	-1 129,65

Tabela 5.

Wpływ obniżki podatku VAT na środki produkcji - gospodarstwo wyspecjalizowane w produkcji mleka – około 30 krów, nie sprzedaje produktów roślinnych

Stawki VAT na nawozy	Saldo wpływów i wydatków z prowadzonej działalności rolniczej z uwzględnieniem rozliczeń z US w przypadku VAT w zł	
	Rolnik ryczałtowy	Podatnik VAT
Stawka VAT 8%	96 266,44	100 889,33
Stawka VAT 0%	103 397,36	105 587,28
Efekt zastosowania zerowej stawki VAT na nawozy w zł	7 130,92	4 697,95

Tabela 6.

Wpływ obniżki podatku VAT na środki produkcji - gospodarstwo wyspecjalizowane w produkcji polowej - około 100 ha powierzchni UR

Stawki VAT na nawozy	Saldo wpływów i wydatków z prowadzonej działalności rolniczej z uwzględnieniem rozliczeń z US w przypadku VAT w zł	
	Rolnik ryczałtowy	Podatnik VAT
Stawka VAT 8%	244 440,68	251 133,63
Stawka VAT 0%	276 204,08	254 750,41
Efekt zastosowania zerowej stawki VAT na nawozy w zł	31 763,40	3 616,78

Wnioski

1. Obniżka podatku VAT na środki do produkcji rolnej będzie miała pozytywny wpływ na poprawę rentowności produkcji, szczególnie w przypadku gospodarstw rolników ryczałtowych.
2. Wpływ ten będzie wzrastał wraz ze wzrostem intensywności produkcji roślinnej i związaną z tym skalą nawożenia i nakładami pozostałych środków do produkcji objętych zmniejszeniem stawki VAT.
3. Ze względu na brak obniżki stawki VAT na zwierzęta żywe (z zał.

- nr 3 do VAT), wprowadzona obniżka VAT na środki do produkcji, miała negatywny wpływ na finanse analizowanego gospodarstwa wyspecjalizowanego w produkcji zwierząt rzeźnych, w przypadku rozliczania VAT jako podatnik czynny.
4. Aktualne ceny nawozów powodują, że bieżące skutki finansowe mogą być znacznie wyższe od obliczonych dla roku 2020.
5. W województwie pomorskim na ok. 600 gospodarstw prowadzących rachunkowość rolną w systemie PL FADN prawie 45% stanowią gospodarstwa rozliczające

- podatek VAT na zasadach ogólnych. W skali kraju, w grupie badanych gospodarstw, ponad 37% stanowią gospodarstwa w systemie pełnego rozliczania podatku VAT. Uwzględniając wskaźniki reprezentatywności badań, w województwie pomorskim podatek VAT może rozliczać ok. 26% gospodarstw rolnych, a w kraju ok. 17%.
6. Generalnie uregulowania w zakresie obniżki stawek VAT na środki do produkcji rolnej, będą miały znacząco wyższy pozytywny wpływ na finanse rolników ryczałtowych niż czynnych podatników podatku VAT. ■

